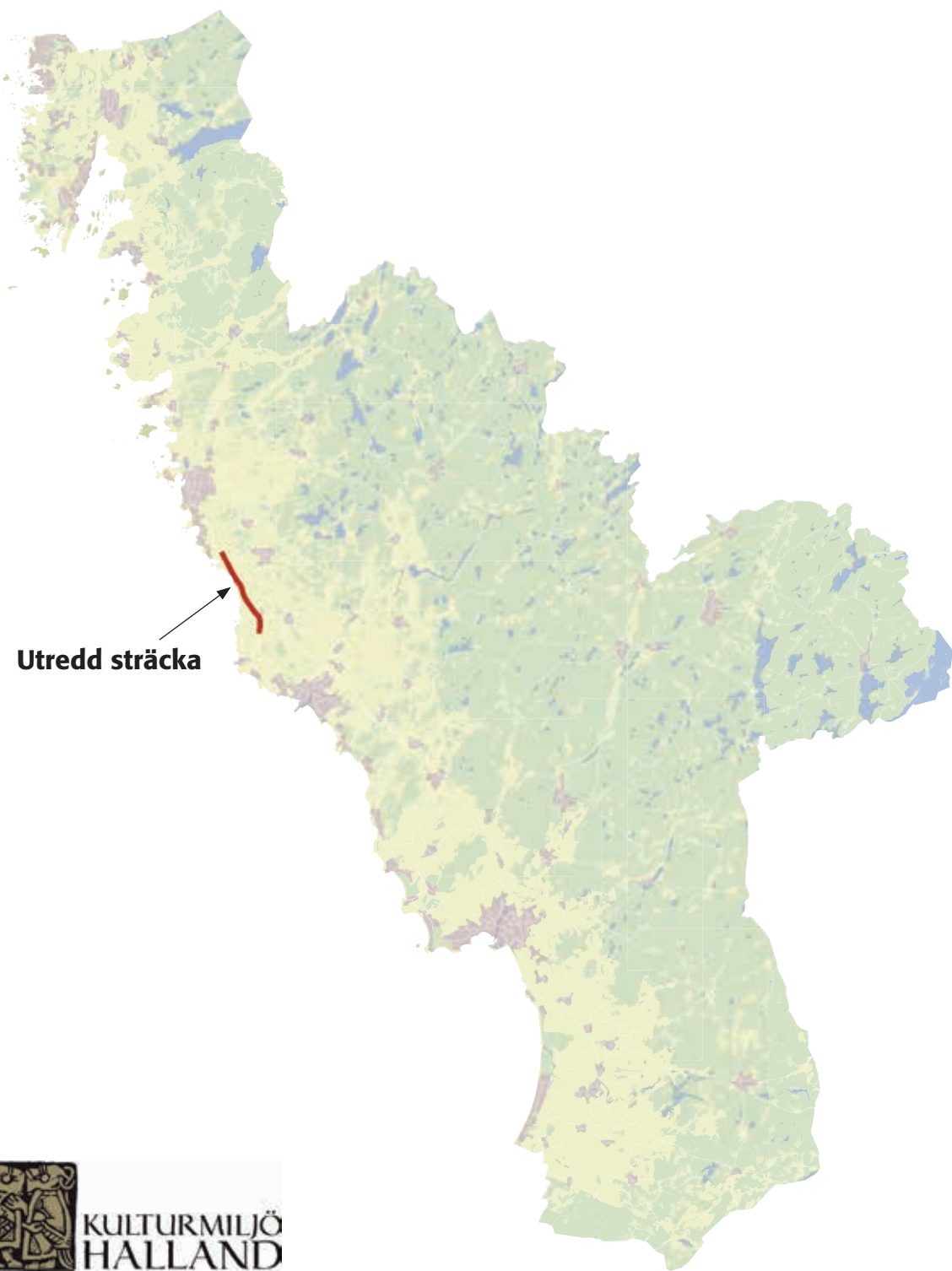

Fredrik Larsson med bidrag av Mats Nilsson

Arkeologisk utredning inför anläggande av gång- och cykelväg, Morup–Ås

UTREDNINGEN UTFÖRDES 2014-2015

Halland, Varbergs och Falkenbergs kommuner,
Morups och Tvååkers socknar, Fastigheter längs väg 768 Morup–Ås.

Utredd sträcka

Hallands Länsmuseum, Kulturmiljö Halland

Uppdragsverksamheten, Halmstad 2015.

Arkeologisk utredning 2014 - 2015.

Layout: A. Andersson.

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet.

Ärende nr ms2006/02316.

Fält med grå bakgrund och fet ram är obligatoriska för redovisning till FMIS.
För anvisningar, klicka på rubrikerna och länkar på sidan 2.

Geografiska och administrativa uppgifter

Län	Kommun	Landskap
Halland	Varberg/Falkenberg	Halland
Socken/Stad	Kartblad	Fastighet/kvarter
Tvååker, Morup		Väg 768

Beslutande länsstyrelse	Länsstyrelsens dnr	Beslut enligt KML	Datum för beslut
Länsstyrelsen, Halland	431-7084-14	Särskild utredning enligt 2 kap. 11§ KML	2014-10-27

Undersökningens art och omfattning

Undersökarens dnr/projekt nr	Typ av undersökning/åtgärd	Fältarbetstid start	Fältarbetstid slut
2014-378	Särskild utredning	2014-12-15	2015-07-10
Undersökande/ansvarig organisation	Ansvarig person	Typ av exploatering	
Kulturmiljö Halland	Fredrik Larsson, Mats Nilsson	GC-Väg/Gång- och cykelväg	
Uppdragsgivare/exploatör	Antal arbetsdagar	Beräknad rapporttid	Total faktisk kostnad
Trafikverket	5		

Beräknat	Yta, ext (m ²)	Yta (m ²)	Volym (m ³)	Schakt (m)	Timmar, grov	Timmar, arkeolog	Timmar, maskin
	Yta, ext (m ²)	Yta (m ²)	Volym (m ³)	Schakt (m)	Timmar, grov	Timmar, arkeolog	Timmar, maskin
Undersökt		1092,58					

Berörda RAÄ-nr/tillfällig arbetsidentitet (objektnr)

Datering

Rapport inkommer senare ☐ Ja ☒ Nej

Sammanfattning av undersökningsresultaten och förslag till fortsatta åtgärder

Sammanfattning av undersökningsresultaten Med anledning av att Trafikverket planerar en GC-väg mellan Stranninge-Ås som en del av Kattegatleden genomförde Kulturmiljö Halland en arkeologisk utredning. Totalt grävdes 52 schakt med en yta av cirka 1090 kvadratmeter. Allmänna markförhållanden inom utredningsområdet var stenig till blockig morän och sandblandad matjord med ett medeldjup på cirka 0,3 meter. Utredningen fokuserade främst till potentiella höjdlägen som visade sig vara moränåsar dominerade av svallgrus och sten. Inom lägre höjdparter påträffades lager av översandad matjord samt vattenavsatta humösa områden. Längs med sträckan Ås-Sik påträffades 1 tveksam hård och 5 tveksamma stolphål. Sträckan Sik-Morup i höjd med Rogården framträdde två otydliga rester av hårdbottnar. Efter ytterligare ca 320 meter söderut framträdde otydliga anläggningar i hela schaktet vilka kan ha varit del av en stengärdesgård eller ingått i en tidigare konstruktion i samband med att den äldre vägen anlades. Anläggningarnas fyllning bestod av mörkbrun till rostfärgad grusblandad sand och kan utgöra fyllningar från stenlyft eller vara rent geologiska. Ungefär 100 meter norr om Morup framträdde ytterligare tre tätt sammansatta anläggningar av liknande karaktär som de tidigare framkomna anläggningarna. Längs med utredningssträckan förekom ett fåtal flintor till större delen av geologisk karaktär eller påverkade av plog och frostsprängning.
Förslag till fortsatta åtgärder Den övergripande uppfattningen om sträckan är att de få eventuella anläggningar som påträffats är mycket otydliga och osäkra samt kan eventuellt härröra från modern tid. Möjligen utgör de spår efter stengärdesgårdar längs med vägen. Det fanns en mindre förekomst av flinta längs sträckan men inget som tyder på bearbetning. Kulturmiljö Halland förordar därför att ingen vidare arkeologisk insats krävs.

Fredrik Larsson, Mats Nilsson
(Underskrift)

2015-07-15
(Datum)

Uppgifter om lägesbestämning

Mätmetod	Kommentar kring inmätning
GPS	
Skala	
Medelfel vid inmätning	

[Anvisning för leverans av lägesuppgifter till RAÄ](#)

[Anvisning för leverans av lägesuppgifter till länsstyrelse](#)

[Anvisning för objekttabell för enkel lämningstyp](#)

[Anvisning för objekttabell för sammansatt lämningstyp](#)

[Anvisning för antikvarisk bedömning, skadestatus och undersökningsstatus](#)

[Anvisning för beskrivning](#)

[Anvisningar för bilaga Objekttabell för särskild utredning](#)

Ifylld blankett skickas till: fmisreg@raa.se

Kontaktuppgifter: e-post: fornsok@raa.se, tel: 08 - 5191 8571 må - fre 9.00 - 11.30

Objekttabell för enkel lämningstyp

Vid särskild utredning och vid undersökning som omfattar många olika objekt kan istället bilagan **Objekttabell för särskild utredning** användas, där samtliga objekt redovisas i samma tabell.

RAÄ-nr		Tillfällig arbetsid. (obj.nr)		Osäker position		Osäker utbredning		Lägsta nivå (möh)	Högsta nivå (möh)
				☐ Ja	☒ Nej	☒ Ja	☐ Nej	4	13
Antikvarisk bedömning			Skadestatus			Undersökningsstatus			
Antal	Lämningstyp	Egenskapsvärde		Egenskapsvärde		Egenskapsvärde			
1									
Beskrivning Enstaka kortare sträckor har på grund av kabel- och rörförläggning, brunnar och befintligt vägdike inte kunnat grävas då det inte fanns utrymme för grävskopan. Ej heller villaträdgårdar, hustomter, områden med planterade träd eller övriga hårdgjorda ytor undersöktes. Det beslutsunderlag som Länsstyrelsen fått från Trafikverket och som beslutet och undersökningsplanen var grundat på var inte längre aktuellt när fältarbetet skulle påbörjas. Detta ledde till ett stort merarbete för Kulturmiljö Halland innan den arkeologiska utredningen kunde påbörjas då GC-vägens sträckning delvis hade förändrats. Utredning Ettapp 1 Sträckan Ås-Sik: Inom sträckan Ås-Sik drogs totalt 35 schakt och deletappen genomfördes under 15-17 dec 2014. Endast ett mindre schakt drogs uppe vid Ås som började vattenfyllas under pågående schaktning. Här kom också en kortare sträcka att hoppas över på grund av vattensjuk ängsmark där traktorgrävaren inte kunde ta sig fram. Vid Annelund skulle GC-vägen gå på befintlig vägsträckning. Vid Jeppagården och Galtabäck fanns det potential för arkeologiska lämningar från historisk tid och undergrunden bestod delvis av sand och sten och matjorden var cirka 0,3 meter tjock. Det påträffades 4 mycket tveksamma stolphål i södra delen av Galtabäck. Strax norr om Hamra och söderut minskade inslaget av sand i alven och mängden sten ökade markant från knytävsstora moränstenar till större stenblock. I området var också stengårdsgårdar vanligt förekommande. Här blev också omfattande transportsträckor för grävmaskinen genom flera hästhagar samt bortflyttande av hästar då detta inte var gjort innan arkeologerna kom till platsen. Inom hagområden fanns också kravet att återfyllning skulle ske direkt efter den arkeologiska dokumentationen var genomförd. Detta ledde till viss ställtid för det praktiska fältarbetet som då ägnades åt att rekognoscera nästa schakt. Området för Uttersos naturreservat schaktades ej och under utredningens gång kom också cykelvägen här att flyttas över till den östra sidan. Från Ås ner till norr om Uttersos har GC-vägen en tänkt sträckning väster om väg 768. Vid Uttersos och söderut ner till Morup är den planerad att gå öster om väg 768. Viss ledningsutsättning av VA-ledningar gjordes också samtidigt i samråd med arkeologerna samtidigt som fältarbetet. Vid Smedsgård fanns det mycket sten och visst inslag av rostfärgad sand. Strax norr om Björkäng fanns ett mycket tveksamt stolphål eller stenlyft. Alven bestod av gulbrun strimmig sand möjligen vattenpåverkad. Vid Björkäng förekom också en mycket tveksam hård med skörbränd eller "ruten" sten. Mellan Björkäng och ner till norra delen av Sik blev alven något mer sandig och stenen avtog något. Höjdlägena var dock fortsatt till stora delar bestående av mycket stenig morän och det fanns även mindre inslag av flygsand i området. De ytor som var flackare och låg på de lägre nivåerna längs sträckningen bestod oftast av fuktig sand och spår av vegetationslager från troligen våt- och sankmarksväxter. Det skedde också en riktad metalldetektering i främst de områden som hade potential för lämningar från historisk tid Galtabäck och Björkäng, dock gav detekteringen inga resultat. Ettapp 2, Sträckan Sik-Morup: Inom sträckan Sik-Morup drogs totalt 17 schakt och deletappen genomfördes under 2 dagar mellan den 9:e och 10:e juli 2015 längs kustväg 768. Väderleksförhållandena varierade från kraftig blåst med regn ena dagen och uppehåll med sol den andra dagen. Schaktgrävningen valdes att genomföras med en traktorgrävar på grund av långa transportsträckor samt att förflyttningen mellan fastigheter måste ske på asfalterad allmän väg. Utredningsschakten grävdes i odlad åkermark samt på ängsmark. Utredningsschaktens bredd var 1,4 meters efter den skopbredd som användes. Utredningsschakten var genomgående svårskaktade på grund av rikligt med sten i dess hela djup. Den dominerande stenstorleken, som bitvis framträdde redan i den övre grästorven varierade mellan 0,1 – 0,3 meter i diameter. Vid ett par tillfällen fick schakten avslutas på grund av att stenblocken närmade sig meterstorlek. Matjordens medeldjup var 0,3 meter och gråfärgad. Matjorden innehöll rikligt med sand. I vissa schakt fanns ingen tydlig avgränsning till alv utan moränen följde direkt under ett gräsbeväxt humöst sandlager. En avgränsad sandig alv kunde ses främst i de lägre liggande schakten mellan höjdpartierna och bestod då av brun till ljusbrun sand med inslag av rostjord. Där kunde också vattenavsatta humösa lagerlinser framträda i schakten, ovan en stenig morän. I ett flertal schakt kunde resultat av vinddriven översandning ses i form av omväxlande ljusa och mörkare sandskikt som bitvis gav ett laminerat intryck längs schaktkanten. På högre liggande terrängpartier dominerade svallad morän under en sandig matjordsfyllning som ibland var mycket tunn och då huvudsakligen utgjordes av en ca 0,15 m tjock grästorv. Utredningsschakten närmast norr om Morup metalldetekterades för att undersöka lämningar från metalltid eller historisk tid. Inga metallhaltiga fynd gjordes. Ett mindre antal flintskärvar påträffades i utredningsschakten, men dessa bedömdes inte vara bearbetade utan tillkommit genom frostsprängning eller från slag genom plogning. Strax söder om kommungränsen mellan Varberg och Falkenberg avbröts grävningen av utredningsschakten. Detta gjordes dels för att arbetsområdet intill den befintliga fornlämningen RAÄ Morup 104:1 hade en el-kabelförläggning, ett angränsande dike och planterade träd inom utredningssträckan, samt dels för att en fastighetsägare i Grytås inte medgett tillträde till marken. Utredningsschakten återupptogs igen ca 400 meter längre söder ut efter av Trafikverket utsatta markeringar. I utredningsschakten ca 300 meter norr om Morup framträdde rester av två härdar som var mycket urlakade. Längre söderut mot Morup påträffades otydliga större mörka mörkfärgningar i utredningsschakten vilka bedöms vara historiska och kan vara möjliga rester av en sentida stengårdsgård öster om väg 768 och härröra från vägens tidigare utformning. Det flintmaterial som påträffades under den arkeologiska utredningen bestod till största delen av geologisk och ibland svallad flinta. Enstaka flintor var sannolikt frostsprängda eller påverkade av plogen och ingen flinta uppvisade tydlig bearbetning. Totalt påträffades: 1 modernt dike, 13 tveksamma gropar/stenlyft, 3 tveksamma härdar, 1 tveksam rädda/stenlyft, 26 tveksamma stolphål. Den preliminära analysen och intrycken av landskapet under fältarbetet tyder på att frånvaron av de arkeologiska lämningarna mellan Ås och Morup pekar på att fornlämningarna varit koncentrerade direkt vid kusten eller cirka 100-150 meter eller mer öster om den aktuella vägsträckningen. Samtliga schakt och anläggningar är dokumenterade digitalt inom ramen för Intrasis Version 2.0. Intrasis projektnr 2014378U. Allt arkivmaterial förvaras i Kulturmiljö Hallands arkiv. Fotonummer är: 2015-22-1-12.									

Fig 1. Karta över utredningsschakten Ås–Uttersos. Skala 1:10 000.

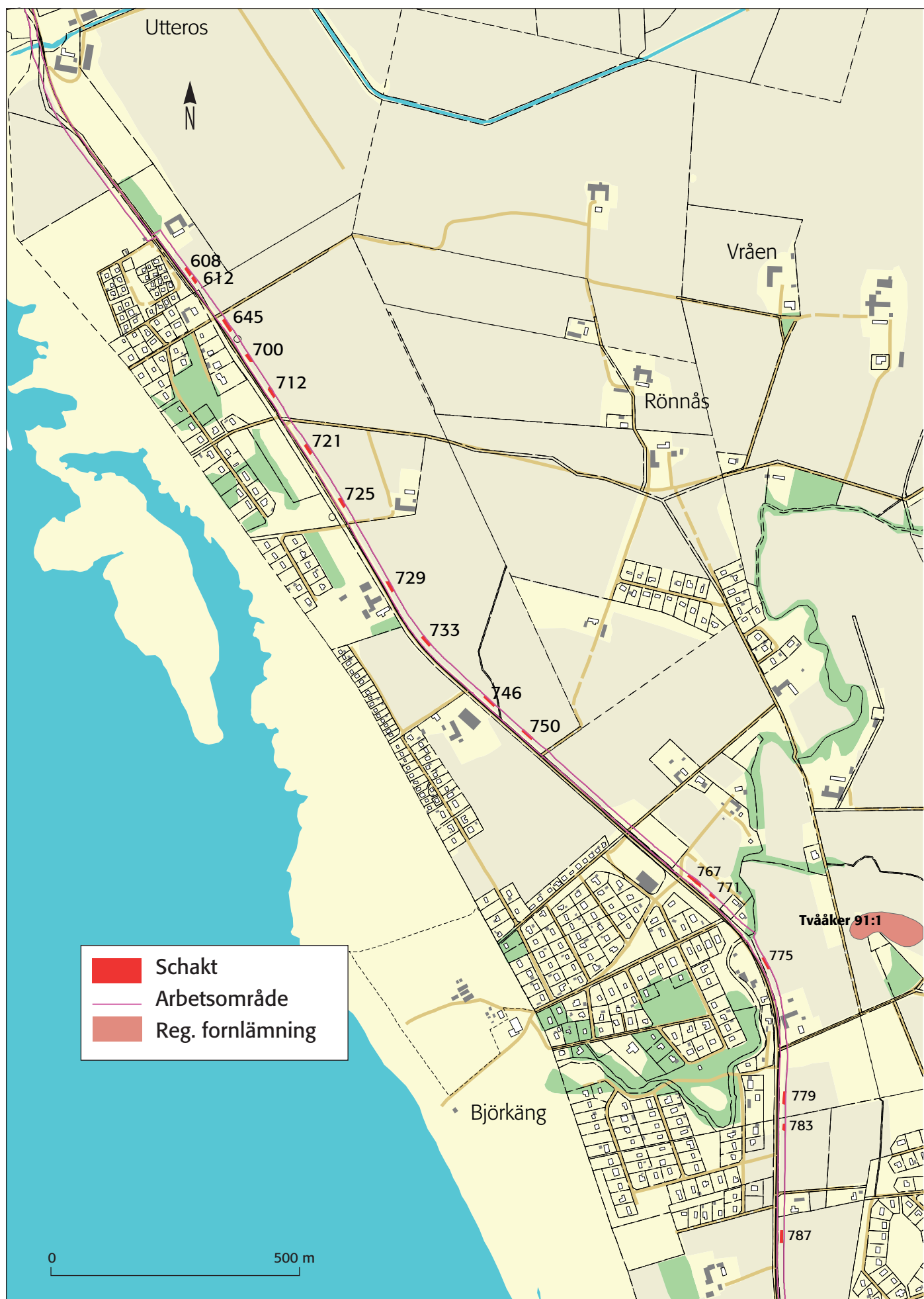

Fig 2. Karta över utredningsschakten Uttersos–Björkäng. Skala 1:10 000.

Fig 3. Karta över utredningsschakten Björkäng-Grytås. Skala 1:10 000.

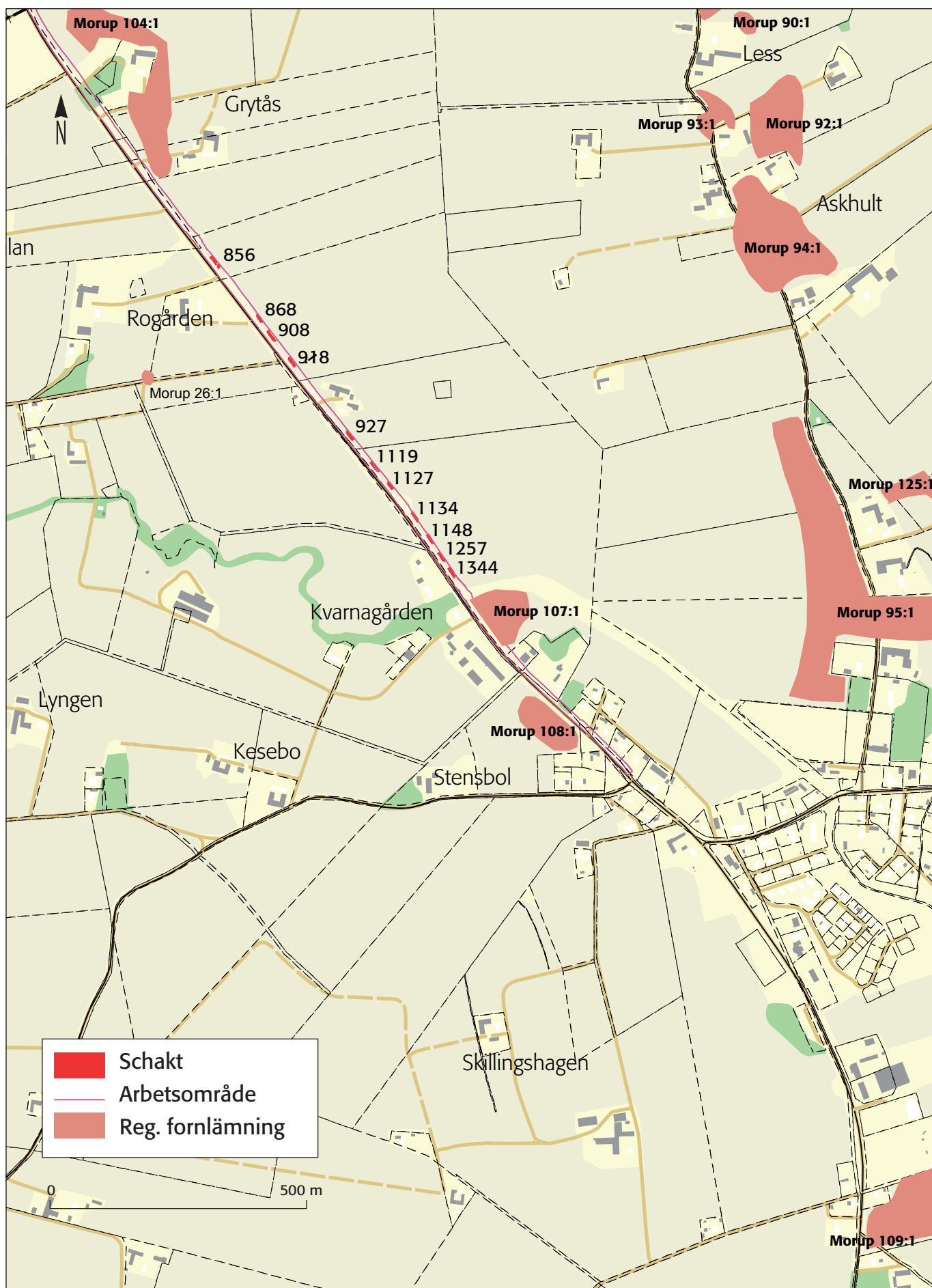

Fig 4. Karta över utredningsschakten Grytås-Morup. Skala 1:10 000.

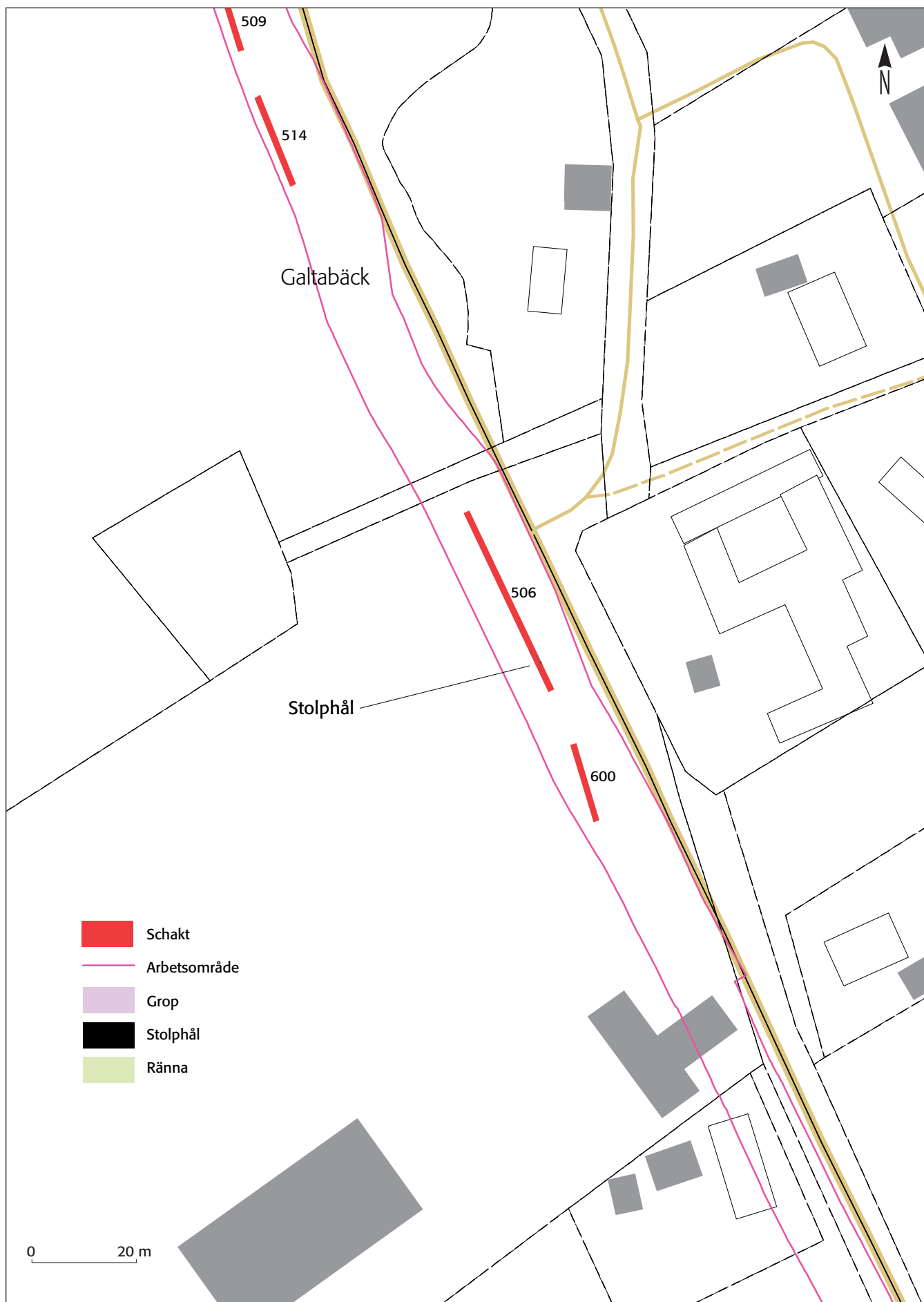

Fig 5. Utredningsschakt vid Galtabäck. Skala 1:1000.

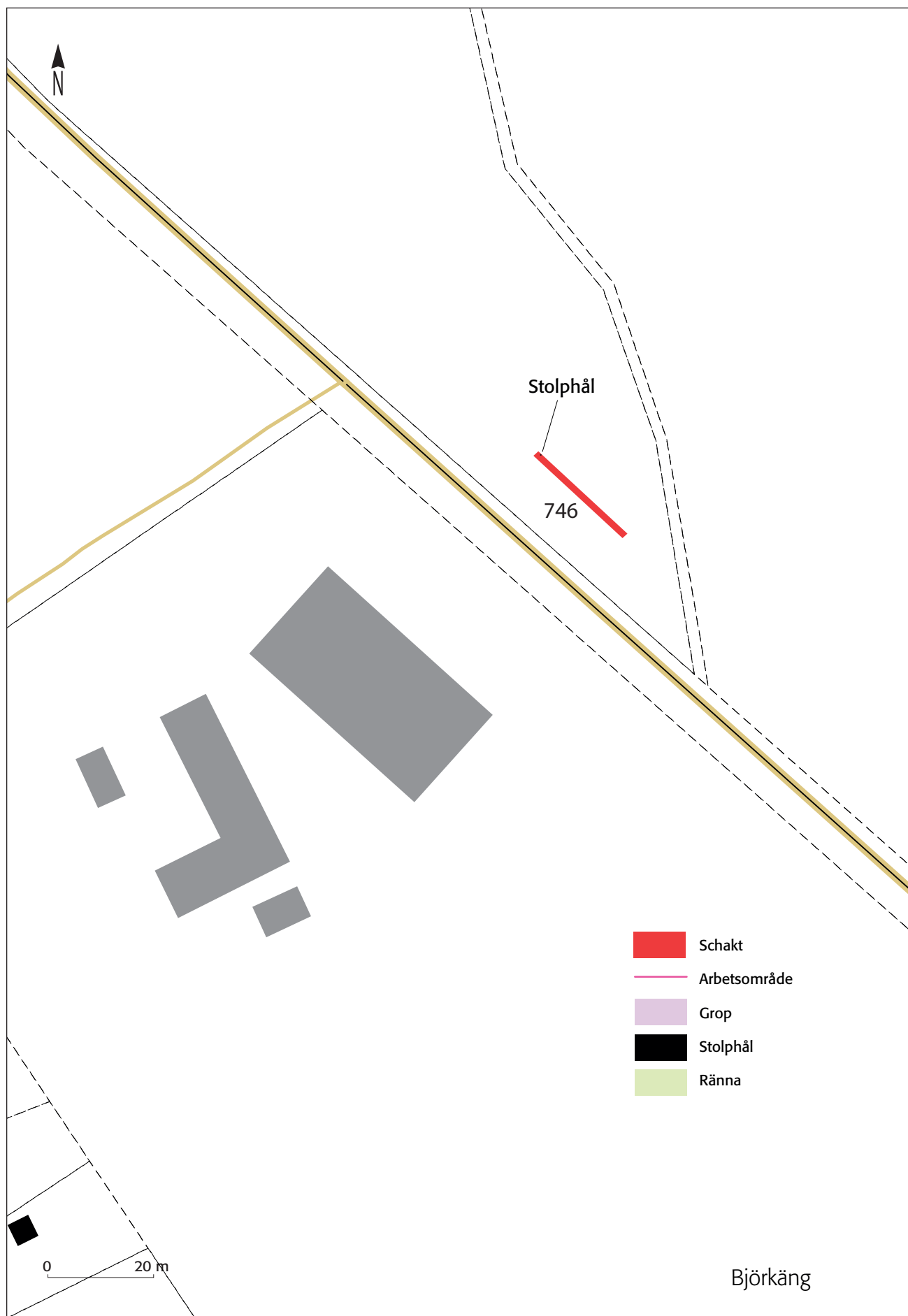

Fig 6. Utredningsschakt norr om Björkäng. Skala 1:1000.

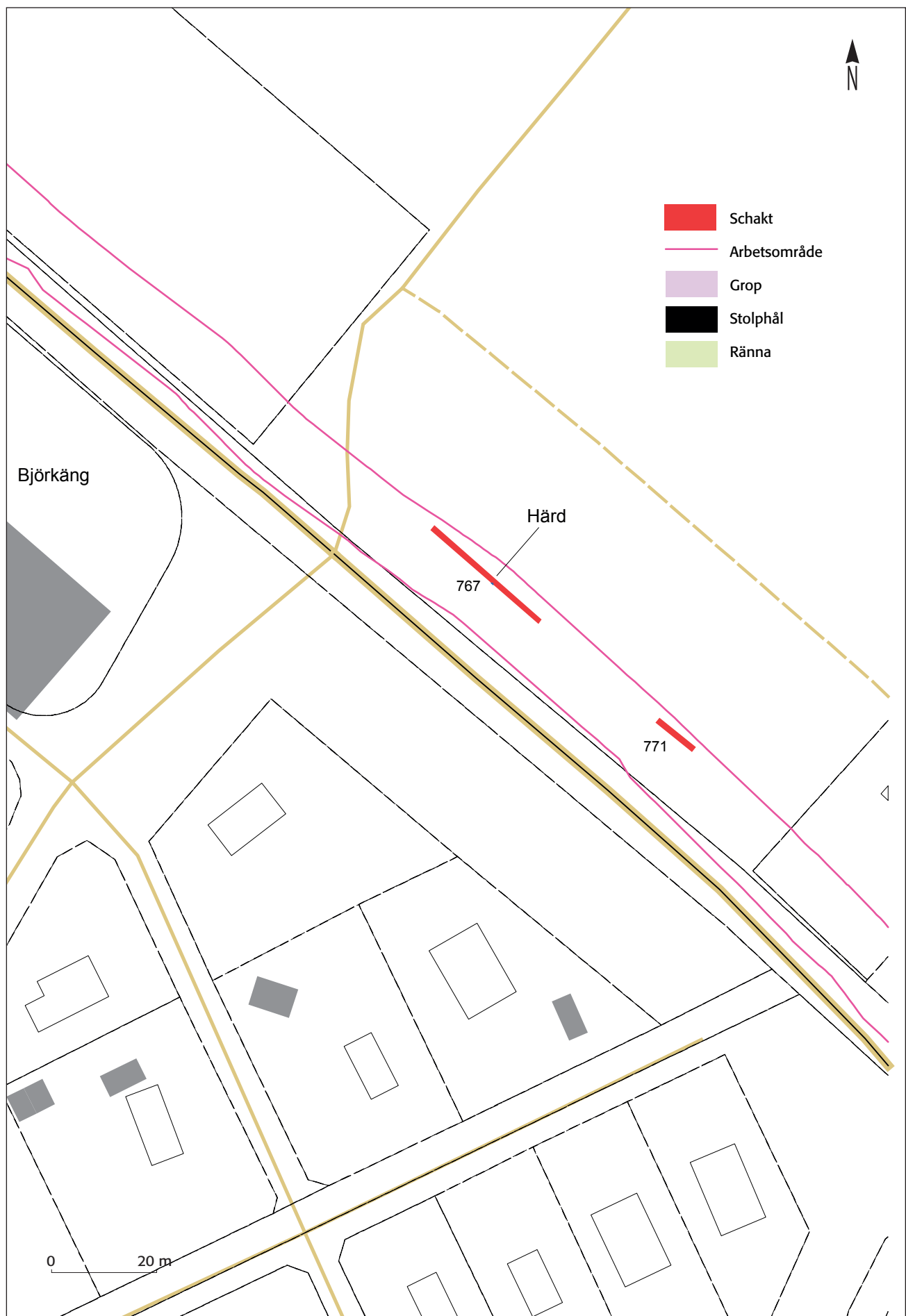

Fig 7. Utredningsschakt vid Björkäng. Skala 1:1000.

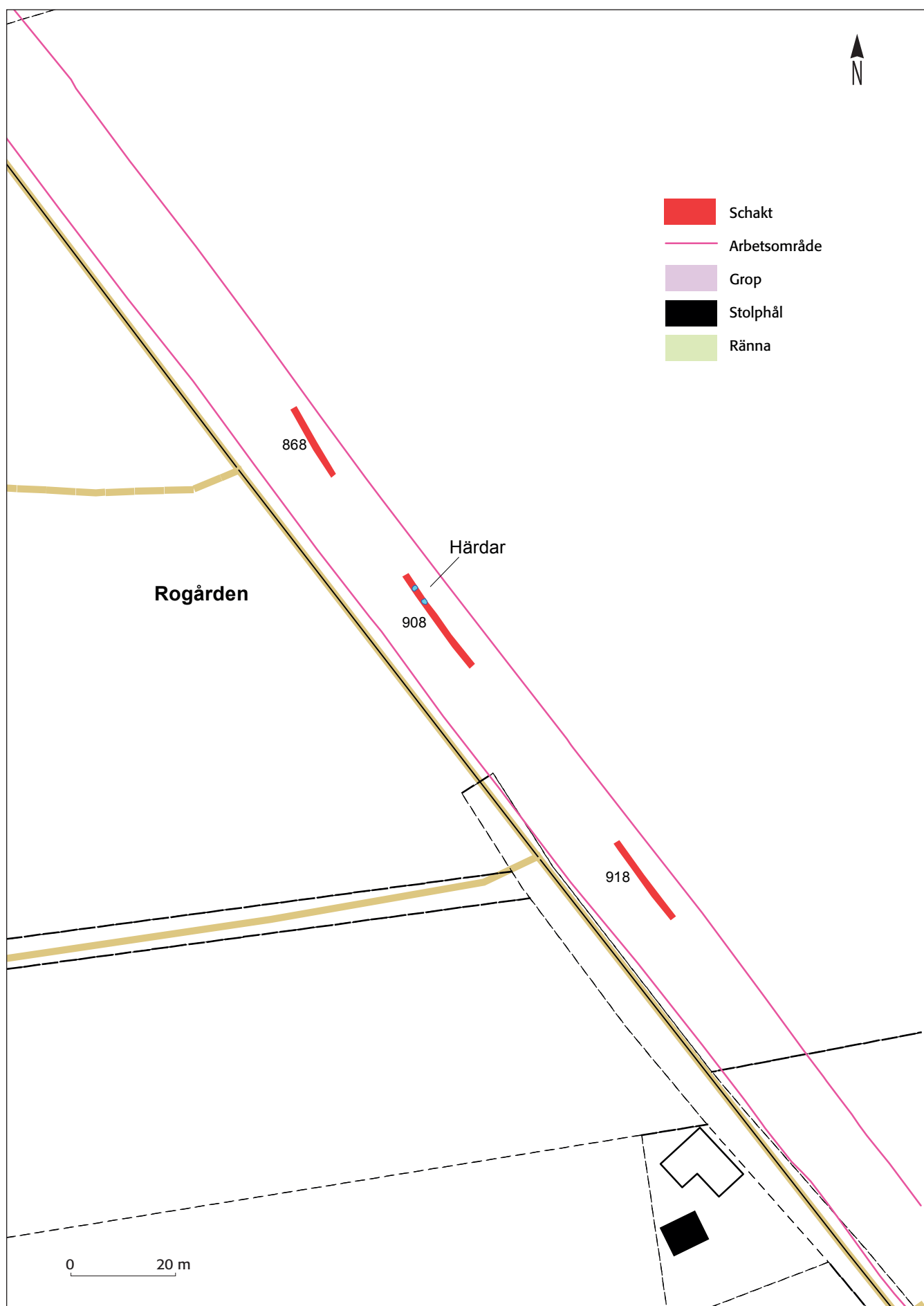

Fig 8. Utredningsschakt söder om Grytås. Skala 1:1000.

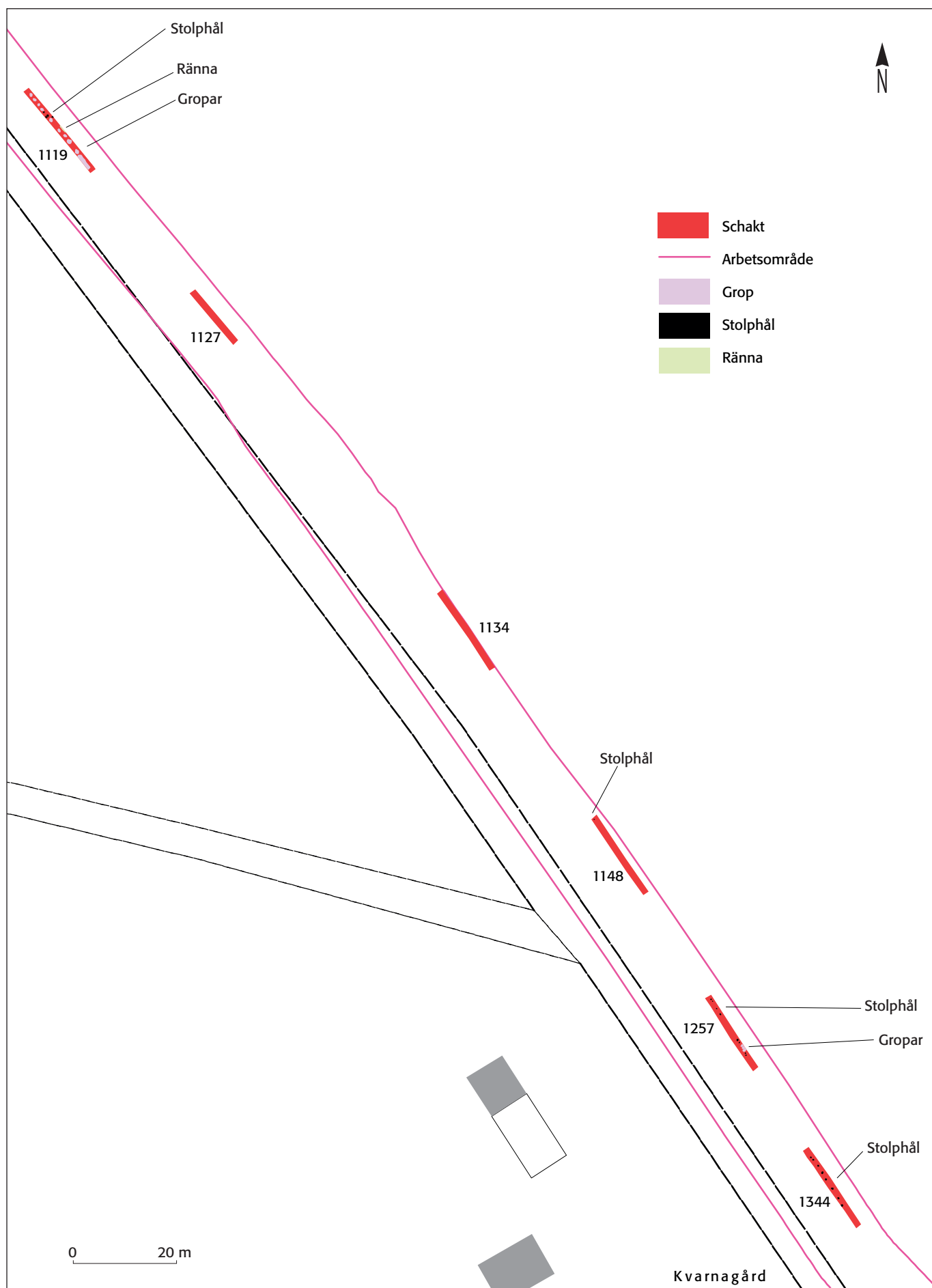

Fig 9. Utredningsschakt vid Kvarnagård. Skala 1:1000.

TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Länsstyrelsens dnr:	431-7084-14
Eget dnr:	2014-378
Uppdragsgivare:	Trafikverket
Utförandetid:	2014-12-15-2015-07-10
Personal:	Fredrik Larsson (projektledare 15-17 dec 2014), Mats Nilsson (projektledare 9-10 juli 2015), Simon Karlsson (Kulturmiljö Halland)
Höjdsystem:	RH 2000
Koordinatsystem:	SWEREF 99 TM
Undersökt yta:	1092,58 m2
Dokumentation:	Samtliga schakt och anläggningar är inmätta digitalt inom ramen för Intrasis Version 2.0 (2014378U). Allt arkivmaterial förvaras i Kulturmiljö Hallands arkiv, Halmstad.
Bilddokumentation:	Foton har nummer 2015-22-1-2015-22-12
Fynd:	–
Datering:	

Fig 10. Schakt 629. Matjord 0,3 m med mycket sten i övre delen. Rostjord och finsand i alven. Sandblandad matjord. Marken sluttar åt väster. Foto mot söder. (Fotonr 2015-22-3). Foto: Mats Nilsson.

Fig 11. Schakt 825. Foto taget från norr. Matjorden var sten- och sandblandad 0,3 m djup. Alv grå sand, stenrik 0,05 – 0,4 m diam. (Fotonr 2015-22-8). Centralt i schaktet påträffades flinta, koncentrerat till ett svagt höjdparti söder om en ljusare sandfläck. Foto: Mats Nilsson.

Fig 12. Schakt 1127. Schaktet metalldetekterades. Sandblandad matjord 0,25 m. I norr, översandat lager, ca 3 cm tjockt ovan sandig rostfärgad alv innehållande stenar i storlek 0,1–0,3 m i diameter. Översandningstendens kunde ses i hela schaktet. Centralt i schaktet på västra sidan fanns ett humöst vattenavsatt lager, ca 5 cm tjockt med ytterligare mörk rostjord under detta. Schaktet avslutades i söder där rikligt med sten vidtar. Inga anläggningar påträffade. Foto från söder. (Fotonr 2015-22-11). Foto: Mats Nilsson.

KULTURMILJÖ
HALLAND

Postadress: Bastionsgatan 3 | 302 43 Halmstad | Tel: 035-19 26 00

E-post: kansli@kulturmiljohalland.se | Hemsida: www.kulturmiljohalland.se